

УДК 353

DOI: 10.31732/2663-2209-2024-74-237-243

ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Азер Аріф огли Алієв¹

¹Аспірант кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу, ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», м. Київ, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2040-1323>

PECULIARITIES OF DIGITALIZATION IN THE FIELD OF PUBLIC ADMINISTRATION

Azer Aliyev¹

¹Postgraduate student of international relations and political consulting department, Open International University of Human Development "Ukraine", Kyiv, Ukraine, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2040-1323>

Анотація. Останніми роками в Україні все активніше запроваджується цифровізація, поширення та використання цифрових технологій в організації та удосконаленні функціонування органів державного управління та місцевого самоврядування. Актуалізуються питання електронного урядування, закріплення застосування інформаційно-комунікаційних технологій у сфері публічного управління на законодавчому рівні, точаться наукові дискусії щодо переваг та викликів цифровізації у наукових працях, проте частина питань, які пов'язані з оцінюванням рівня цифровізації та забезпеченості умов для цього процесу потребують подальших досліджень. Крім того, у сучасному розвиненому громадянському суспільстві адміністративні системи та цифрові технології тісно взаємодіють і взаємозалежні, що призводить до формування нових категоріальних понять, таких як «цифрова економіка» та «цифрове суспільство». Вплив цифровізації на державне управління відображається в модернізації комунікації та залученні громадян для залучення громадянського суспільства до моніторингу роботи державних установ. Метою статті є аналіз особливостей формування цифровізації у сфері публічного управління. У цій статті підсумовано природу та характеристики принципів розкриття інформації для бізнес-рішень у сфері цифровізації, було зазначено, що рішення, які впливають на суспільство в цілому і приймаються на державному рівні, мають бути якісними, тому життєвоважлива позиція громадян у прийнятті бізнес-рішень. Надається розуміння сутності управління як впливу суб'єктів управління на об'єкти, що характеризуються цілеспрямованістю та постійністю. Зазначено, що представники місцевого самоврядування, відповідних центральних і місцевих органів виконавчої влади та спеціально призначені керівні групи залучаються до ефективних процесів прийняття управлінських рішень. Адже, така суб'єктивність у процесі прийняття управлінських рішень враховує особливості та потреби різних регіонів і регіонів, сприяє комплексному погляду на проблему, а також надає різні точки зору на процес управління. Підсумовано, що публічність у прийнятті управлінських рішень в контексті теоретико-методологічного підходу полягає у прийнятті управлінських рішень у контексті теоретико-методологічних підходів та стосується інтеграції процесу підготовки рішень з контролю якості, їх збалансованого прийняття, організації реалізації та управління реалізацією.

Ключові слова: цифровізація, публічне управління, електронне урядування, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), цифрова трансформація.

Формули: 0; рис.: 0; табл.: 0; бібл.: 15

Abstract. In recent years, Ukraine has been increasingly introducing digitalization, the spread and use of digital technologies in the organization and improvement of the functioning of public administration and local self-government bodies. The issues of e-governance, consolidation of the use of information and communication technologies in public administration at the legislative level are becoming more relevant, scientific discussions on the benefits and challenges of digitalization are being held in scientific papers, but some issues related to assessing the level of digitalization and the provision of conditions for this process require further research. In addition, in a modern, developed civil society, administrative systems and digital technologies interact closely and are interdependent, leading to the formation of new categorical concepts such as the "digital economy" and "digital society." The impact of digitalization on public administration is reflected in the modernization of communication and citizen engagement to involve civil society in monitoring the work of public institutions. The purpose of the article is to analyze the peculiarities of digitalization in the field of public administration. This article summarizes the nature and characteristics of the principles of information disclosure for business decisions in the field of digitalization, noting that decisions affecting society as a whole and made at the state level must be of high quality, and therefore the position of citizens in business decision-making is vital. The author provides an understanding of the essence of management as the influence of management subjects on objects characterized by purposefulness and permanence. It is noted that representatives of local self-government, relevant

central and local executive authorities and specially appointed management groups are involved in effective management decision-making processes. After all, such subjectivity in the management decision-making process takes into account the peculiarities and needs of different regions and regions, promotes a comprehensive view of the problem, and also provides different points of view on the management process. It is summarized that publicity in management decision-making in the context of the theoretical and methodological approach is to make management decisions in the context of theoretical and methodological approaches and concerns the integration of the process of preparing quality control decisions, their balanced adoption, organization of implementation and management.

Keywords: digitalization, public administration, e-governance, information and communication technologies (ICT), digital transformation.

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 0; bibl.: 15

Постановка проблеми. Цифрова трансформація є стратегічно важливою частиною сучасного процесу впровадження нових адміністративних реформ в Україні. Сучасні засоби політичної, соціально-економічної та інформаційної комунікації між Українською державою та її народом постійно вдосконалюються під впливом нових викликів, які вносять зміни у процес формування соціальної політики держави. Переосмислення традиційних підходів до управління призводить до використання нових механізмів, щоб зробити державні послуги доступними для розвитку та впровадження глобальної цифровізації. Взаємодія між владою та громадянами має бути спрямована на відкритість та якість послуг, що надаються державою, без належної технічної підтримки розвиток від інформатизації до комп'ютеризації до цифровізації державного управління та місцевого самоврядування неможливий.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам цифровізації, цифрових трансформацій публічного управління, запровадження електронних технологій у публічне управління у різних аспектах присвячені роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених.

Лукін С. зазначав, що у найбільш загальному вигляді цифровізація на мікрорівні є процесом впровадження цифрових технологій, інструментів та платформ у діяльність економічного суб'єкта, у тому числі приватної організації (Лукін С., 2020)

На думк, Карплюк С. О., що при здійсненні процесу цифровізації він може бути фрагментарним, що торкається окремих аспектів розвитку господарюючого суб'єкта, або

комплексним, що стосується переважної більшості сфері системи управління розвитком компанії (Карплюк С.О., 2019).

Куйбіда В.С., Карпенко О.В., Наместнік В.В. зробили вагомий внесок щодо дослідження цифрового врядування в Україні (Куйбіда В.С. та ін., 2018).

Проблематика цифрових трансформацій, цифровізації публічного управління розкривається в працях Брюшкова Н.О., Ніколюк О.В., Удовиця О.Ф. (Брюшкова Н.О. та ін., 2020).

У свою чергу Яковчук Р. та Самійло А. ґрунтовно дослідили цифрову трансформація інформаційного забезпечення управління економікою держав членів ЄАЕС (Кузиляк В., Яковчук Р. Саміло А., Повстин О. & Шишко В., 2016).

Разом з тим питання цифровізації управлінської діяльності, зокрема органів місцевого самоврядування, на сьогодні є малодослідженим та потребує наукового обґрунтування.

Формулювання цілей статті.

Метою статті є аналіз особливостей формування цифровізації у сфері публічного управління.

Викладення основного матеріалу дослідження. Управлінські рішення, які приймаються в умовах державного управління, є складними та різноманітними, що в свою чергу значно ускладнює процес прийняття рішень.

Державне управління є складним соціально-економічним процесом, тому прийняття рішень потребує часу для збору та обробки інформації, вимагає багато зусиль у цій сфері, а помилки можуть призвести до непередбачуваних наслідків і соціальних збитків у найближчому чи

віддаленому майбутньому призводять до нестабільності.

Прийняття рішень на національному рівні, які впливають на суспільство в цілому, має бути високоякісним, надаючи громадянам життєвоважливу роль у прийнятті бізнес-рішень. Тому в умовах цифровізації ключовим аспектом цього процесу є прийняття управлінських рішень.

У більшості країн сучасного світу впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та розвиток елементів цифрового суспільства є одним із головних стратегічних викликів і національних пріоритетів.

Цифрові технології та пов'язана з ними, а громадська діяльність і людська діяльність утворюють цифрову сферу сучасного суспільства, а в поточній ситуації економічний та інноваційний потенціал нації, рівень освіти та людського розвитку, рівень освіти та людського розвитку, а також Визначає прогрес і ефективність національного управління, а також впровадження демократичних процедур (Митяй О.В. & Світовий О.М., 2018).

Крім того, з початком цифрової трансформації суспільства активізувалися наукові дослідження з проблем державного управління та державної служби. Однак наукові дослідження державного управління в нових умовах виявили кризу в цій сфері не лише як теоретичної дисципліни, а і як практичної та освітньої галузі.

Разом з тим, донині точиться постійна полеміка навколо змістовного наповнення терміна «публічна служба». Це пов'язано з тим, що вказане поняття досить близьке до інших, таких як «державне управління», «публічне управління», «публічна служба», «публічна адміністрація», до того ж змістовний характер цих понять дозволяє побачити їх взаємозв'язок, взаємодоповнення в сенсі реалізації. Однак жоден із них не вичерпує іншого. Тому визначення сутності державної служби доцільно починати зі встановлення смислового значення служби в загальному розумінні.

Під цифровізацією або діджиталізацією розуміється перетворення традиційних аналогових процесів, послуг, або продуктів у цифровий формат. Таке перетворення може застосовуватися у багатьох сферах життя, включаючи бізнес, освіту, меди-цину, культуру, технології тощо (Panshin B.N., 2019).

Цифровізація публічного управління й адміністрування (цифрове врядування) – це форма організації публічного управління, орієнтованої на задоволення потреб громадян, яка забезпечує підвищення ефективності, відкритості та прозорості органів державної влади й органів місцевого самоврядування, забезпечує можливість їхньої взаємодії із суспільством, людиною, бізнесом за допомогою цифрових технологій за наявності в усіх учасників комунікації належних цифрових компетенцій (Чередниченко А., 2022).

На нашу думку, цифровізація державного управління стосується використання цифрових технологій, можливостей онлайн-комунікації в системах прийняття та реалізації національних адміністративних рішень, надання послуг державного управління та створення ефективних національних механізмів реалізації національної політики.

Крім того, цифрові технології спрямовані на те, щоб максимально скоротити етап донесення інформаційних повідомлень від органів державної влади та місцевого самоврядування до кінцевих користувачів шляхом ефективного використання цифрового простору. Адже це, у свою чергу, по-перше, спростить процес отримання критичних державних послуг і дозволів для фізичних осіб, по-друге, зменшить фінансові ресурси для підтримки офлайн-систем надання державних послуг, і, по-третє, оскільки немає прямого контакту з адміністрацією, корупція явища зведені до мінімуму.

Розвиток засад цифрового суспільства стимулює вдосконалення способів і методів взаємодії в рамках соціально-економічних відносин. Використання інформаційних

технологій дозволяє розширити комунікаційні процеси, змінити склад і статус учасників, принципи просторової взаємодії через мережеву комунікацію, а також сприяє децентралізації прийняття управлінських рішень у державному та приватному секторах.

Загалом, концепція «прийняття управлінського рішення» є ключовим етапом у процесі управління, починаючи з підтвердження існування проблемної ситуації, яку необхідно вирішити, та завершуючи вибором оптимального рішення, спрямованого на розв'язання кризової ситуації в контексті реалізації інтелектуальних дій. Мета управлінської діяльності, виходячи з того, що усі управлінські рішення спрямовані на розв'язання конкретної проблеми, полягає в пошуку інструментів, засобів, методів та форм прийняття рішень, які в конкретних ситуаціях і умовах сприятимуть досягненню оптимального результату. (Борщевський В.В., 2022).

Раціональна технологія прийняття і реалізації управлінського рішення передбачає такі етапи:

- підготовка рішення;
- прийняття рішення;
- реалізація рішення.

У більшості випадків загальноприйняті підходи до процесу прийняття управлінських рішень не завжди адекватно відображають показники ефективності управлінських рішень.

Водночас те, як суспільство освоїло цифрові технології, свідчить про фундаментальну зміну та поглиблення процесу цифрової трансформації, що проявляється в наступному:

- Цифровим технологіям приділяється підвищена увага в усіх видах діяльності, включаючи державну адміністрацію та органи місцевого самоврядування (що зумовлює перехід від розвитку власне сфер обслуговування держави та місцевого самоврядування до сервісно-орієнтованої управлінської діяльності);

– Перехід від використання цифрових технологій до онлайн-технологій для збору історичних даних.

– Перехід від цифровізації окремих сфер (оцифрування) до повсюдного цифрового суспільства (Павлов М.М., 2020).

За оцінками аналітиків, кожен долар, інвестований у цифрову інфраструктуру, принесе додатково 5 доларів у ВВП до 2025 року. Цифрова трансформація нерівномірно розвивається в світовому господарському середовищі. В окремих національних економіках з різною швидкістю, але неминуче змінюється процес праці, трудові відносини, зайнятості. У країнах з розвиненою економікою і в галузях, які легко піддаються автоматизації, за останні 20 років скоротилася частка працівників середньої кваліфікації (Солтик С.О., 2024).

Згідно із законодавством Україна та Європейськими стандартами забезпечується реалізація цифровізації за трьома основними напрямками.

Перший, Interoperability and eServices, включає Україну в програму ЄС «Interoperability Solutions for European Public Administration 2», проект e-CODEX, e-invoicing та ініціативу «Єдиний цифровий шлюз».

Другий – Відкриті дані – Створення національного веб-порталу відкритих даних (data.gov.ua) та інтеграція до центральноєвропейських порталів відкритих даних Europeandataportal.eu та data.europa.eu. Цей напрям підвищить відкритість, прозорість та ефективність діяльності державних інституцій та закладе основу для розвитку індустрії відкритих даних.

Третє – це електронна ідентифікація (eID) в рамках імплементації Регламенту № 910 (eIDAS), прийнятого ЄС у 2014 році. Його мета – запровадити єдині вимоги до розробки електронних посвідчень та надання електронних посвідчень (Белікова М.І., 2022).

Розвиток довірчих послуг та транскордонних електронних ідентифікаційних документів у країнах ЄС. Проект спрямований на стандартизацію електронних документів, що посвідчують особу, у сферах електронної охорони

здоров'я, електронних державних послуг та електронного банкінгу для розвитку Єдиного цифрового ринку ЄС, запровадження транскордонних обмінів і покращення мобільності громадян і підприємств ЄС зосереджено на.

У світі формується нове суспільство, яке уособлює сукупність соціальної діяльності активних персонажів із застосуванням цифрових технологій. Тобто, задля розвитку людини та формування мотивації для отримання нею суспільних досягнень з метою покращення свого добробуту, необхідно впроваджувати інноваційні технології. Така реальність спонукає уряди різних держав до впровадження цифрових технологій у соціально-економічне життя шляхом застосування цифрової трансформації в публічне управління, зокрема, в національне законодавство, проекти розвитку інфраструктури та соціальні проекти (Гусєєва О.Ю., 2018).

Тому, вважаємо, що надалі потрібно залучати суспільство до соціальних проєктів. Цифровізація охоплює всі сфери та галузі соціального розвитку. Кожне суспільство сформовано за певними традиційними еволюційними тенденціями. Тому кожна нація потребує свою модель розвитку цифрового суспільства.

Реалізація цифрової трансформації залежить від шляхів реалізації та впровадження ефективної системи концептуальних підходів та освітньої діяльності, а також від культурно-цивілізаційних аспектів та досвіду світової спільноти у різних сферах (Мазур О.Г., 2020).

Відповідно, не можна підібрати універсальну систему публічного управління, оскільки кожна держава має свої підходи та уявлення щодо застосування цифрових технологій. Головними позиціями публічного управління є створені інституції в державі. Так, є освітній осередок, який впливає на формування суспільства з певними ціннісними орієнтаціями та компетентціями. Важливою інституційною ознакою суспільства є його

влада. У державі сформовані свої компоненти владної структури, які взаємопов'язані з громадською думкою: є її ознакою та водночас причиною формування

Публічне управління в умовах демократичного суспільства, спирається на думку громадськості через інституцію організацій зв'язків з громадськістю. Основним недоліком такої системи є недостовірність сприйняття громадської думки, що переважно визначається шляхом аналізу статистики. Така система є недієздатною, оскільки є недоліки у визначенні статистичних даних, їх інтерпретації та аналізу (Ткачук В.О. & Обіход С.В., 2022).

Таким чином, проблема публічного управління полягає у неточності аналізу людського фактора при формуванні громадської думки. Тому, з метою удосконалення ефективної моделі публічного управління необхідно запроваджувати цифрові технології. Така тенденція є вимогою часу в умовах формування інноваційного постіндустріального суспільства.

Проте, цифрова трансформація процесів публічного управління може призвести до скорочення чисельності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, підвищення ефективності адміністрування (за рахунок підвищення об'єктивності прийнятих рішень та усунення можливості технічних помилок при прийнятті типових рішень), зростання якості та доступності державних та муніципальних послуг за рахунок переведення їх у цифровий формат, а також підвищення рівня безпеки їх отримання.

Отже, визначальною вимогою щодо формування системи публічних сервісів є принцип орієнтації на користувача.

По-перше, публічна адміністрація має гарантувати альтернативні можливості отримання публічних послуг та багатоканальні способи надання цих послуг, тобто тут йдеться про поєднання електронних способів отримання публічних послуг та можливості особистого звернення. При цьому у процесі

визначення того, які публічні послуги мають бути цифрованими, а які ні, мають враховуватися потреби користувачів цих послуг. Поєднання фізичних і цифрових каналів для доступу до публічних послуг є важливою складовою частиною правової політики сучасних європейських країн.

По-друге, система електронних публічних послуг має формуватися так, як формується і система публічних послуг, – за принципом «єдиного вікна». Такий підхід дає змогу приховати внутрішню адміністративну складність процедур і полегшити доступ до публічних послуг онлайн. Перевага має надаватися формуванню єдиних вебресурсів для публічних електронних послуг.

По-третє, наскільки це можливо, користувачі повинні мати змогу надавати дані лише один раз, а публічна адміністрація повинна мати змогу отримувати та передавати ці дані для обслуговування користувачів відповідно до правил захисту персональних даних. Користувачі мають надавати лише ту інформацію, яка є абсолютно необхідною для отримання згаданої публічної послуги.

Також, у процесі прийняття ефективних управлінських рішень беруть участь представники органів місцевого самоврядування та відповідних центральних і місцевих органів виконавчої влади, а також спеціально визначені оперативні групи. Це враховує особливості та потреби різних регіонів чи територій,

допомагає забезпечити широкий погляд на проблему, а також забезпечує різноманітність перспектив управлінських процесів.

Висновки. Хоча надання державних послуг у цифрову еру все ще має бути спрямоване на потреби громадян і бізнесу, цифровізація зробила використання традиційних методів легшим, доступнішим, зрозумілішим і безпечнішим. Це джерело нових інструментів процедури, такі як перенесення адміністративних процедур у «цифрову сферу» підвищує не лише зручність, але й безпеку. Водночас варто виділити механізми національного лідерства в контексті цифровізації. Для цього важливо сформулювати національну стратегію цифровізації, яка передбачає реалізацію заходів у таких напрямках: Дайте визначення економіки та суспільства, визначте основні цілі, завдання, умови та джерела фінансування.

Варто розвивати надійну та швидку Інтернет-інфраструктуру, доступну для всіх громадян і підприємств. А також забезпечити громадянам і працівникам цифрову грамотність і здатність ефективно використовувати цифрові технології. Та надати захист прав і свобод громадян у цифровому просторі, зокрема недоторканності приватного життя, свободи вираження поглядів та інших конституційних прав.

Література:

1. Лукін, С. (2020). Сучасні аспекти цифровізації публічних просторів. *Аспекти публічного управління*. Том 8. Спецвипуск № 1. С. 91–93.
2. Карплюк, С.О. (2019). Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. *Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку* : матеріали методологічного семінару НАПН України. 4 квітня 2019 р. / за ред. В. Г. Кременя, О. І. Ляшенка ; уклад. А. В. Яцишин, О. М. Соколюк. К., 2019. С. 188–197.
3. Куйбіда, В.С., Карпенко О.В., Наместнік В.В. (2018). Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Державне управління*. 2018. № 1. С. 5–11. URL:

<http://academy.gov.ua/infpol/pages/dop/2/files/974f8478-cfe8-4d31-971b-d5116efff458.pdf>

4. Брюшкова, Н.О., Ніколюк, О.В., Удовиця О.Ф. (2020). Особливості прийняття управлінських рішень в публічному управлінні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/41.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.3.39>.

5. Кузиляк, В., Яковчук, Р. Саміло, А., Повстин, О. & Шишко, В. (2016). Підходи до розроблення та прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та ризику. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=vnulpurn_2016_855_36.

6. Митяй, О.В. & Світовий О.М. (2018). Дослідження понять «державне управління» і «публічне адміністрування». *Держава та регіони. Серія : Державне управління.* № 1(61). С. 124–128.
7. Panshin, V.N. (2019). Digital economy: concept and directions of development. *Science and innovations.* № 3. Pp. 48–60
8. Гончарук, Н. & Чердиченко, А. (2022). Модернізація публічного управління в Україні в умовах війни та в поствоєнний період у контексті європейських цінностей. *Аспекти публічного управління.* 10(6). С. 46–54.
9. Борщевський, В.В., Василиця, О.Б. & Матвеев, Є.Є. (2022). Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування.* № 2 (76). С. 30–35.
10. Наместнік, В.В. & Павлов, М.М. (2020). Електронне, цифрове та smart-управління: сутність та співвідношення термінів. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Державне управління.* №1(96). С. 115–121.
11. Солтик, С.О. (2024). Прийняття управлінських рішень в умовах ризику і невизначеності. *International Scientific Journal.* URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/14805402186386.pdf>.
12. Белікова, М.І. (2022). Цифровізація публічного адміністрування в умовах воєнного стану. *Наукові інновації та передові технології: Серія «Право»: журнал.* № 8. С. 381-392.
13. Гусєва, О.Ю. (2018). Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнеспроцесів, їх оптимізація. *Економіка. Менеджмент. Бізнес.* № 1. С. 33- 39.
14. Мазур, О. Г. (2020). Модернізація адміністративних процесів в органах публічного управління в умовах цифрової трансформації суспільства: дис. дра філ. наук: 25.00.02. Дніпро. 218 с.
15. Ткачук, В.О. & Обіход, С. В. (2022). Структура та класифікація моделей електронного бізнесу. *Економіка, управління та адміністрування.* № 1 (99). С. 11-17.